

Anna Goch-Murzyniec

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

ORCID: 0000-0002-1780-2080

<https://doi.org/10.1563/9788374389969.05>

Asystent rodziny w interwencji kryzysowej

Family Assistant in Crisis Intervention

Abstrakt: The family assistant, as a support person for families in difficult life situations, performs his or her tasks in a variety of roles. One of these is the role of intervener. The perception of this role by assistants varies. This article is an attempt to provide insight into the work of an assistant through the experiences of the assistants themselves and to present factors that support and hinder effective intervention.

Keywords: family assistant, crisis intervention, helping in difficult situations, support

Wprowadzenie

Zagadnienia interwencji kryzysowej obejmują działania nakierowane na uzyskanie w jak najszerszym zakresie wieloaspektowej i wielospecjalistycznej pomocy osobom znajdującym się w trudnej sytuacji. Pomocy takiej przyświeca jeden cel: uzyskanie stabilizacji i równowagi przede wszystkim psychicznej¹ osób dotkniętych sytuacją kryzysową. Interwencja w swym działaniu profilaktycznym ma zapobiec powstawaniu długotrwałej „chronicznej niewydolności psychospołecznej”² i tym samym doprowadzić do samodzielnego stawania wobec trudności i ich pokonywania. Interpretację zapisów Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej powielają dokumenty standaryzujące usługi społeczne, w których czytamy: „Interwencja kryzysowa to kompleks zintegrowanych, interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób, rodzin, a czasem całych grup będących w stanie kryzysu, których celem jest zapobieganie utracie lub przywracanie utraconej równowagi w wymiarze psychicznym i społecznym, zdolności do działania i autonomii”³.

Asystent rodziny

Do grona osób zawodowo zajmujących się pomocą osobom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych zaliczany jest asystent rodziny, który wykonuje swoją pracę na podstawie zapisów zawartych w Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej⁴. Powołując do życia nową profesję, ustawodawca przedstawił warunki formalne niezbędne do wykonywania pracy w charakterze asystenta rodziny, zakres jego uprawnień i katalog obo-

¹ W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb – poradnictwa socjalnego lub prawnego, w sytuacjach uzasadnionych – schronienia do trzech miesięcy, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/rodzina/interwencja-kryzysowa> – 2.02.2023.

² *Interwencja kryzysowa*, [on-line:] <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20111490887> – 2.02.2023.

³ *Standardy usług pomocy społecznej*, [on-line:] <http://ozrss.pl/wp-content/uploads/2015/04/Standardy-uslug-pomocy-spoecznej.pdf> – 2.02.2023.

⁴ *Interwencja kryzysowa*, [on-line:] <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20111490887> – 2.02.2023.

wiązujących go zadań⁵. Asystent współpracuje z rodziną na wniosek pracownika socjalnego, poprzedzony wywiadem środowiskowym zawierającym zgodę przedstawiciela rodziny na realizację usługi. Praca z rodziną odbywa się w miejscu wskazanym przez rodzinę na podstawie ułożonego wspólnie z nią planu, wynikającego z przeprowadzonej diagnozy jej sytuacji. Teren pracy asystenta rodziny jest „przestrzenią, w której urzeczywistnia się symbioza tego, co teoretyczne, z tym, co praktyczne”⁶.

Według informacji Rady Ministrów dotyczącej realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w 2021 roku zatrudnionych było ogółem 3 786 asystentów rodziny, większość na podstawie umowy o pracę w systemie zadaniowego czasu pracy⁷. Należy dodać, że wprowadzenie usługi asystenta rodziny do katalogu możliwego wsparcia rodzin znajdujących się w sytuacjach trudnych zostało pozytywnie ocenione przez Najwyższą Izbę Kontroli. W raporcie pokontrolnym z badań przeprowadzonych w latach 2012–2014 stwierdzono duży potencjał asystentury, uzasadniając swoje stanowisko danymi świadczącymi o spadku liczby dzieci przekazywanych pod opiekę instytucjonalną w formie pieczy zastępczej, a także ogólną poprawę funkcjonowania podopiecznych rodzin w zakresie umiejętności rodzicielskich⁸.

Działania zaradcze w sytuacjach kryzysowych

Jednym z zadań wymienionych w art. 15 ust. 10 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest „podejmowanie działań interwencyj-

⁵ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Dz.U. 2022.0.447, art. 12–15, 17.

⁶ A. Żukiewicz, *Asystent rodzinny: profesja i pomoc. Odniesienia do etycznych aspektów ingerencji w życie rodzinne*, [w:] *Asystent rodzinny. Nowy zawód i nowa usługa w systemie wspierania rodzin. Od opieki i pomocy do wsparcia*, red. A. Żukiewicz, Kraków 2011, s. 21.

⁷ Informacja Rady Ministrów o realizacji w roku 2021 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/rodzina/informacja-rady-ministrow-o-realizacji-w-roku-2021-ustawy-z-dnia-9-czerwca-2011-r-o-wspieraniu-rodziny-i-systemie-pieczy-zastepczej> – 13.02.2023.

⁸ Por. *Funkcjonowanie asystentów rodziny w świetle ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, [on-line:] <https://www.nik.gov.pl/plik/id,8713,vp,10837.pdf> – 20.02.2023.

nych i wspierających, i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa życia dzieci i rodzin”⁹. Marek Kuźnik nazywa kryzysem „doświadczenie sytuacji lub wydarzenia jako przeszkody nie do zniesienia, której zaakceptowanie przekracza mechanizmy i sposoby radzenia sobie z trudnościami danego człowieka”¹⁰. W sytuacji kryzysowej istotny jest jej subiektywny wymiar. Osoba doświadczająca sytuacji z jej punktu widzenia nie do zniesienia przeżywa trudności, które mogą spowodować istotne zmiany w odbiorze świata. Kuźnik wylicza sfery funkcjonowania człowieka szczególnie narażone na zniekształcenia pod wpływem silnych negatywnych przeżyć. Są to sfery: poznawcza, obejmująca pamięć, uwagę i koncentrację, afektywna i sfera działania¹¹.

Wokół zapisu traktującego o zadaniach interwencyjnych prowadzonych przez asystentów rodziny narosło sporo kontrowersji. Pojawiają się głosy jednoznacznie zaprzeczające możliwości wykonywania pracy interwencyjnej przez asystenta rodziny. Przykładem odzwierciedlającym taką interpretację zapisów ustawowych jest wypowiedź umieszczona na stronie internetowej forum.ops.pl. Wpis pochodzący z 2016 roku, którego autorką jest Asystentka111, dotyczący kwestii związanej z wykonywanymi przez asystenta zadaniami interwencyjnymi, głosi: „Absolutnie nie powinien być interwentem (asystent – AGM). Uczestniczę w spotkaniach asystentów. Odbył się V Zlot (OSAR – AGM) w Gdyni i jestem przekonana, że tak jest i kropka. Od gaszenia pożarów jest strażak, a nie asystent, od opisanej ewentualnej interwencji policja, od... itd. itp. My nie jesteśmy od wszystkiego. Nie taka jest idea zawodu asystenta rodziny”¹².

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Asystentów Rodziny rzeczywiście stoi na stanowisku, że asystenta rodziny nie należy angażować w sprawy interwencyjne prowadzone w rodzinie. Podczas prac nowelizujących treść ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej OSAR przesłało w dniu 19 września 2021

⁹ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Dz.U. 2022.0.447.

¹⁰ M. Kuźnik, D. Kuźnik, *Pomocna dłoń. Interwencja kryzysowa w praktyce*, Częstochowa 2009, s. 75.

¹¹ Por. M. Kuźnik, *Szanse i ograniczenia modeli pracy asystenta rodziny*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, 2016, z. 1, s. 198–211.

¹² Asystentka111, *Wątek asystent a interwencja. Przemoc w rodzinie. Asystent rodziny*, [online:] <https://forum.ops.pl/asystent-a-interwencja-207224857> – 20.02.2023.

roku na ręce minister Marleny Małąg, podsekretarza stanu Barbary Sochy i dyrektora Departamentu Polityki Rodzinnej Olgierda Podgórskiego dokument zawierający postulaty zmian obejmujące między innymi wykreślenie działań interwencyjnych w art. 15 ust. 10¹³. Intencja OSAR-u jest słuszna, jeśli weźmiemy pod uwagę sytuację, w której decyzją sądu rodzinnego w rodzinie będącej pod opieką asystenta zostaną podjęte czynności mające na celu odebranie dziecka. Trudno wyobrazić sobie dalszą współpracę asystenta z rodziną biologiczną (praca prowadzona jest w kierunku powrotu dziecka do rodziny), gdy właśnie on był tą osobą, która dziecko odbierała.

Rozumienie przez asystentów ich roli w interwencjach kryzysowych w rodzinach podopiecznych jest różne. Na pytanie, czym jest interwencja kryzysowa, asystenci odpowiadali: „Interwencja kryzysowa jest udzielaniem pomocy w sytuacji zagrożenia”¹⁴; „[Interwencja] jest udzielaniem schronienia, zapewnieniem lokalu, miejsca pobytu na jakiś czas dla rodziny, przede wszystkim ofiar przemocy”¹⁵; „Interwencja jest specjalistycznym działaniem skierowanym na pomoc w pierwszych chwilach sytuacji kryzysowej, mającym na celu pomoc i wsparcie. Jest to pomoc krótkoterminowa”¹⁶.

Dla asystentów rodziny interwencja kryzysowa związana jest z udzielaniem pomocy w sytuacji zagrożenia. Jest ona nierozzerwalnie związana z zapewnieniem na przykład bezpiecznego miejsca pobytu dla osób dotkniętych nagłym negatywnym doświadczeniem, zaburzającym prawidłowe funkcjonowanie. Interwencji udzielają specjaliści, przy czym czas odgrywa bardzo ważną rolę. Czas reakcji może zapewnić jej większą skuteczność. Warto podkreślić, że interwencyjny charakter pracy asystenta w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa przyjmuje formę zaradczą. Zakres działań asystenta rodziny wpisuje się w metodykę modelu interwencji kryzysowej, którego pierwszym etapem jest

¹³ Oficjalne konto Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Asystentów Rodziny w mediach społecznościowych, [on-line:] <https://www.facebook.com/stowarzyszenieasystentow> – 21.02.2023.

¹⁴ Rozmowa z asystentem rodziny A1 z rocznym stażem w zawodzie przeprowadzona 22.02.2023.

¹⁵ Rozmowa z asystentem rodziny A2 z trzyletnim stażem w zawodzie przeprowadzona 22.02.2023.

¹⁶ Rozmowa z asystentem rodziny A3 z sześcioletnim stażem pracy przeprowadzona 23.02.2023.

zapewnienie bezpieczeństwa, następnie wsparcia emocjonalnego, a po rozpoznaniu sytuacji – poszukiwanie rozwiązań¹⁷.

Rola asystenta rodziny w interwencji kryzysowej

Czy asystent rodziny uczestniczy w interwencji? „Zawsze! Praca polega na przekierowaniu. Pracujemy przede wszystkim nad kompetencjami rodzicielskimi”¹⁸ – tak uważa jedna z asystentek. Inna mówi: „W praktyce asystent powoływany jest do rodzin, które przechodzą przez trudny czas, *de facto* są w kryzysie. Jest więc interwentem. Jest to jedna z jego ról – wpisuje się w zakres działań przewidzianych przez ustawodawcę. Interwencja przewidziana jest na dłuższy czas (minimum 6 miesięcy), zazwyczaj rzadko współpraca kończy się po 6 miesiącach. Czasem trwa po kilka lat i kończy się, gdy dzieci osiągną pełnoletniość. Praca asystenta nieco przypomina taktykę gaszenia pożarów. Pracujesz nad konkretnymi sprawami, a tu wyrasta zupełnie nowy problem”¹⁹.

Asystent, wkraczając w sytuację rodzinną, za zgodą przedstawicieli rodziny staje się osobą interweniującą, której celem jest dokonanie, wspólnie z rodziną, zmian niekorzystnej sytuacji, w jakiej ona się znajduje. Izabela Krasiejko zwraca uwagę na ten aspekt, nazywając asystenta rodziny mianem nosiciela zmiany. Rozróżnia przy tym przynoszenie zmiany od opiekania się rodziną²⁰. Usługa asystenta rodziny proponowana jest rodzinom, które zmagają się z trudnościami w zakresie sprawowania funkcji rodzicielskich. Celem współpracy jest zawsze spowodowanie zmiany. Stąd pojawiające się w literaturze przedmiotu określenie przedstawiające asystenta rodziny jako agenta zmiany²¹. Asystent z założenia towarzyszy rodzinie zmagającej się z trudnościami jedynie przez jakiś czas. Celem tej współpracy jest zawsze uzyskanie samo-

¹⁷ Por. M. Kuźnik, *Szanse i ograniczenia...*, s. 208–210.

¹⁸ Rozmowa z asystentem A3 przeprowadzona 23.02.2023.

¹⁹ Rozmowa z asystentem A4 z siedmioletnim stażem pracy w zawodzie przeprowadzona 24.02.2023.

²⁰ I. Krasiejko, *Zawód asystenta rodziny w procesie profesjonalizacji*, Toruń 2013.

²¹ Por. A. Bukowska, *Asystent rodziny – opiekun czy katalizator zmian?*, *Materiał Niebieskiej Akademii Warszawskiej*, [on-line:] <https://www.niebieskalinia.pl/aktualnosci/aktualnosci/asystent-rodziny-opiekun-czy-katalizator-zmian> – 20.02.2023.

dzielności w pokonywaniu zadań życiowych²². Ilustracją roli asystenta rodziny jako agenta zmiany jest wypowiedź asystentki zamieszczona w rubryce *Prawo rodzinne* na łamach „Rzeczypospolitej”: „Wspieram rodziny w bardzo trudnej sytuacji życiowej, takiej, na które społeczeństwo patrzy niechętnie, nie mając nadziei na ich zmianę. Takie, które same nie mają nadziei na odmianę swojego losu. Pracując z nimi, pomagam im wzbudzić w sobie wiarę, że odzyskają kontrolę nad życiem. Budujemy wspólnie ich motywację do działań. Dzięki zmianom rodziców, bezpieczniejsze i bardziej rozwojowe staje się życie dzieci. A to wydaje mi się największym osiągnięciem tej pracy”²³. Zmiany, zwłaszcza te istotne, dokonywane są w czasie, wymagają przechodzenia przez wiele etapów, których częścią składową są doznania zarówno pozytywne, jak i negatywne²⁴.

Asystenci często wspominają o różnorodnych zadaniach, jakie wypełniają podczas swojej pracy, z tym że sposób, w jaki rozumieją swoją rolę, jest wypadkową osobistych doświadczeń, przekonań, wykształcenia i oczekiwań pracodawców: „Robię wszystko, motywuję, towarzyszę, wspieram, jestem prawnikiem, lekarzem, przyjaciółką”²⁵. Wypowiedź tej asystentki wpisuje się w zakres specyficznej metodyki pracy stosowanej przez asystentów rodziny, opartej na niedyrektywnych sposobach udzielania wsparcia, skierowanych na motywowanie do podjęcia kroków prowadzących do uzyskania zmiany.

Elastyczność i umiejętność dostosowania się do potrzeb rodziny jest niezwykle istotna, ma jednak swoje granice. Asystenci mają świadomość, że pomimo złożoności wykonywanej przez nich pracy, nie mogą wykonywać wszystkiego. Zdarza się jednak, że zastane przez asystenta rodziny sytuacje wymagają natychmiastowej interwencji. O takiej interwencji informuje Komenda Policji w Oświęcimiu, która została powiadomiona o nietrzeźwej matce zanedbującej dzieci. „Do zdarzenia doszło po południu 25 sierpnia 2020 roku. Policjanci otrzymali zgłoszenie od asystenta rodziny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oświęcimiu, dotyczące matki będącej pod wpływem

²² I. Krasiejko, *Zawód asystenta...*, s. 10.

²³ Wypowiedź asystenta rodziny z warszawskiej Pragi, [on-line:] <https://www.rp.pl/prawo-rodzinne/art10988011-jak-pomaga-asystent-rodziny> – 21.02.2023.

²⁴ I. Krasiejko, *Asystentura rodziny. Rekomendacje metodyczne i organizacyjne*, Warszawa 2016, s. 17.

²⁵ Rozmowa z asystentem A2 przeprowadzona 22.02.2023.

alkoholu, która ma pod opieką dwie małe córki: 7- i 14-letnią. Jak wynikało z relacji zgłaszającej, powyższy fakt został ujawniony podczas kontroli rodziny. Na miejsce natychmiast pojechał jeden z patroli. Mundurowi poddali 47-letnią matkę badaniu stanu trzeźwości, które wykazało 2,5 promila alkoholu. Małoletni zostali oddani pod opiekę rodziny, natomiast wobec ich matki wszczęto postępowanie w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa narażenia na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty zdrowia bądź życia albo uszczerbku na zdrowiu małoletnich, nad którymi miała obowiązek opieki, za co grozi kara pozbawienia wolności do lat 5. Ponadto materiały sprawy trafią również do Sądu Rejonowego Wydziału Rodzinnego i Nieletnich, który dokładnie sprawdzi sytuację rodzinną dzieci i w konsekwencji może ograniczyć władzę rodzicielską lub jej pozbawić. Apelujemy o reagowanie na przypadki przemocy lub zaniedbania wobec dzieci. Większość dzieci ma bezpieczne dzieciństwo – wychowuje się pod wspianą i troskliwą opieką kochających rodziców, ale są też dzieci, których rodzice są skrajnie nieodpowiedzialni, traktujący dzieci jak zbędny element w życiu. Takie dzieci nie mogą liczyć na najbliższych, mogą liczyć tylko na to, że ktoś obcy zauważy, zareaguje i w ten sposób zmieni ich życie. W przypadku podejrzenia, że dziecko jest krzywdzone lub zaniedbywane, wystarczy powiadomić służby powołane do interweniowania w takich przypadkach, w rejonie, w którym mieszkamy, między innymi pracowników socjalnych, kuratorów sądowych, nauczycieli, a w pilnych przypadkach Policję²⁶.

Reakcję Policji spowodował asystent rodzinny. Praktyka pokazuje, że asystenci często stają przed faktem zmierzenia się z rodzinnymi sytuacjami kryzysowymi wymagającymi natychmiastowych reakcji. Czasem ich pracę można porównać do zadań dyspozytora 112, który wysłucha i przekaże dalej, zadecyduje o tym, jakiej pomocy specjalistycznej udzielić. Bywa, że musi ona być natychmiastowa, na przykład w przypadku dojazdu z podopiecznym do przychodni lekarskiej, aby wykonać obdukcję czy przesłuchania przez Policję. Je-

²⁶ *Policjanci Wydziału Kryminalnego oświęcimskiej Komendy Policji prowadzą postępowanie wobec 47-letniej mieszkanki gminy Oświęcim, która nietrzeźwa miała pod opieką dwoje swoich dzieci. Powyższe zaniedbanie ujawnił wizytujący rodzinę asystent rodziny*, [online:] <https://malopolska.policja.gov.pl/krk/aktualnosci/1407,Asystent-rodziny-oraz-policjanci-interweniowali-wobec-nietrzezwej-matki.html> – 2.02.2023.

den z asystentów wspomina: „W zeszłym tygodniu dwa razy wzywałam karetkę do moich rodzin. W pierwszym przypadku mężczyzna, rodzic, był pijany i wzywał, w drugim przypadku dziecko się pocięło”²⁷. Sytuacje tego typu nie należą do rzadkości.

Wsparcie i przeszkody w interwencji kryzysowej

Na pytanie o elementy wspierające ich pracę interwencyjną asystenci zdecydowanie wymieniają współpracę z innymi podmiotami działającymi na rzecz rodzin²⁸, przede wszystkim z pracownikami OPS, kuratorem sądowym, kuratorami społecznymi, koordynatorami pieczy zastępczej, szkołami, przedszkolami, terapeutami, Policją i przychodniami lekarskimi.

Nabywanie kompetencji, dokształcanie się, poznawanie mechanizmów, w jakich funkcjonują podopieczni, na przykład zmagający się z uzależnieniami czy osoby chore psychicznie. Pomocne jest uczestnictwo asystentów w superwizji. Takie rozwiązanie wskazały wszystkie asystentki. Zwracały również uwagę na przydatność sporządzenia bazy instytucji pomocowych, listy specjalistów, do których można kierować podopiecznych wymagających konkretnej pomocy. Pomocna jest również superwizja koleżeńska. W przypadku gdy w OPS zatrudniony jest więcej niż jeden asystent, superwizja koleżeńska staje się naturalną konsekwencją przebywania w jednej przestrzeni. Asystenci sami organizują własne grupy i fora, na których mogą przeanalizować sposoby radzenia sobie z konkretnymi przypadkami.

Jako istotną w udzielaniu adekwatnej pomocy asystentki wskazywały również zasoby rodziny i relacje z rodziną, „dłuższa współpraca daje lepsze rezultaty”²⁹. Przeciętny czas pracy asystenta z rodziną w roku 2021 wynosił średnio 26 miesięcy³⁰. Wydaje się, że jest to czas, w którym można uzyskać

²⁷ Rozmowa z asystentem rodziny A2 przeprowadzona 22.02.2023.

²⁸ W badaniach przeprowadzonych w lutym 2023 roku wykorzystano metodę wywiadu narracyjnego. Przeprowadzono rozmowy z czterema asystentkami rodziny o stażu pracy wynoszącym od 6 miesięcy do 7 lat. Celem badań było poznanie opinii asystentek na temat ich roli w pracy z rodziną będącej w sytuacji kryzysowej.

²⁹ Rozmowa z asystentem rodziny A3 przeprowadzona 23.02.2023.

³⁰ Informacja Rady Ministrów o realizacji w roku 2021 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, s. 6, druk nr 2545 z dnia 16.08.2022,

zadowalające wyniki. Jakość rezultatów zależy od wielu czynników, przede wszystkim od dobrze postawionej diagnozy i planu pracy oraz wzajemnego zaufania asystenta i rodziny.

Jako trudność w prowadzeniu asystenckich działań interwencyjnych asystentki wskazały pewnego rodzaju bezradność: „Sami nie wiemy, co mamy robić. Często myślimy, że jesteśmy zbawieniem dla naszych rodzin. Mierzmy się z oczekiwaniami społeczeństwa, pracowników socjalnych, no bo jeśli już w rodzinie ten asystent jest, to powinno się coś w niej zmieniać. Problemem jest również to, że nie mamy gdzie tych ludzi kierować”³¹.

Trudnością bywa również „niechęć do rozmowy, agresja”³², jaką mogą okazywać członkowie rodziny podopiecznych. Ciekawe spostrzeżenie było udziałem asystentki, która wskazała, że istotną trudnością w udzielaniu interwencji jest zaprzeczanie i kłamstwo członków rodzin: „Ostatnio miałam taką sytuację, nie wiedziałam, co z tym robić, klientka opowiadała mi kompletnie zmyślane historie, a ja wiedziałam, że ona kłamie. W końcu powiedziałam jej to. Trzeba mieć odwagę, by piętnować takie rzeczy”³³.

Inna asystentka dostrzega również zależność uzależnień i kłamstwa: „We współpracy rodziny kreują sytuację w bardziej korzystnych barwach niż jest to w rzeczywistości. Kłamstwo i konfabulacja są na porządku dziennym. Jeśli chodzi o problemy rodzinnych w rodzinach z problemem DDA czy w ogóle uzależnień, kłamstwo staje się powszechne. Trudno jest współpracować z kimś, kto tej współpracy tak naprawdę nie chce. Bywa, że jest nastawiony wrogo, do współpracy został zmuszony przez sąd lub pracownika socjalnego. Trudność stanowią również członkowie rodziny, ich dysfunkcje”³⁴.

Asystent musi dysponować pewnego rodzaju wrażliwością, instynktem i spostrzegawczością w zakresie spraw związanych z funkcjonowaniem rodzin. Cechy osobowości związane z wymienionymi przymiotami z jednej strony

[on-line:] www.gov.pl/web/rodzina/informacja-rady-ministrow-o-realizacji-w-roku-2021-ustawy-z-dnia-9-czerwca-2011-r-o-wspieraniu-rodziny-i-systemie-pieczy-zastepczej – 10.03.2023.

³¹ Rozmowa z asystentem rodziny A3 przeprowadzona 23.02.2023.

³² Rozmowa z asystentem rodziny A1 przeprowadzona 22.02.2023.

³³ Rozmowa z asystentem rodziny A2 przeprowadzona 22.02.2023.

³⁴ Rozmowa z asystentem rodziny A4 przeprowadzona 24.02.2023.

ułatwiają mu wykonywanie skutecznej pracy interwencyjnej z rodziną, a z drugiej mogą być przyczyną wypalenia zawodowego. Asystenci rodziny należą do osób szczególnie podatnych na ten syndrom. Codzienna praca w terenie i styczność z wieloma trudnościami, z jakimi zmaga się współczesna rodzina, a także zaangażowanie emocjonalne podczas poszukiwania adekwatnych rozwiązań wpływają negatywnie na funkcjonowanie asystenta. Krasiejko zaleca w takich sytuacjach zachować „zdolność do zachowania poznawczo-emocjonalnego dystansu, w celu świadomego kształtowania relacji pomocowej oraz dobierania odpowiednich metod pracy”³⁵.

Podsumowanie

Obecność asystenta rodziny w interwencji kryzysowej budzi kontrowersje. Aby poznać opinie samych pracowników na ten temat, zapytano cztery asystentki o różnym stażu pracy w zawodzie o ich rozumienie zarówno interwencji kryzysowej, jak i roli, jaką odgrywają one w takich sytuacjach. Poproszono również o ich opinię na temat elementów wspierających wykonywanie skutecznej interwencji, a także tych, które stanowią przeszkodę. Dla asystryjek praca interwencyjna jest codziennością, rozumieją ją przede wszystkim jako udzielanie pomocy w sytuacji zagrożenia poprzez zapewnienie bezpieczeństwa i wsparcia. Swoją rolę określały mianem działania polegającego na poszukiwaniu rozwiązań trudnych sytuacji poprzez przekierowanie do wsparcia specjalistycznego. Wsparciem w interwencji dla asystryjek jest współpraca z podmiotami pracującymi na rzecz rodzin, superwizja i dbanie o własny rozwój zawodowy. Przeszkody w udzielaniu skutecznej interwencji mogą leżeć po stronie asystentów i polegać na braku wystarczającej wiedzy na temat metodyki pracy z osobą znajdującą się w trudnej sytuacji, braku wiedzy na temat miejsc, do których można skierować osoby wymagające pomocy. Przeszkodę w skutecznej interwencji stanowi negatywne nastawienie podopiecznych do współpracy, bagatelizowanie i wypieranie funkcjonowania w kryzysie, a także dysfunkcje podopiecznych.

³⁵ I. Krasiejko, *Asystentura rodziny...*, s. 22.

Bibliografia

- Asystentka 111, *Wątek asystent a interwencja. Przemoc w rodzinie. Asystent rodziny*, [on-line:] <https://forum.ops.pl/asystent-a-interwencja-207224857>.
- Bukowska A., *Asystent rodziny – opiekun czy katalizator zmian?*, *Materiał Niebieskiej Akademii Warszawskiej*, [on-line:] <https://www.niebieskalinia.pl/aktualnosci/aktualnosci/asystent-rodziny-opiekun-czy-katalizator-zmian>.
- Funkcjonowanie asystentów rodziny w świetle ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, [on-line:] <https://www.nik.gov.pl/plik/id,8713,vp,10837.pdf>.
- Informacja Rady Ministrów o realizacji w roku 2021 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, [on-line:] <https://www.gov.pl/web/rodzina/informacja-rady-ministrow-o-realizacji-w-roku-2021-ustawy-z-dnia-9-czerwca-2011-r-o-wspieraniu-rodziny-i-systemie-pieczy-zastepczej>.
- Interwencja kryzysowa*, [on-line:] <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20111490887>.
- Krasiejko I., *Asystentura rodziny. Rekomendacje metodyczne i organizacyjne*, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2016.
- Krasiejko I., *Zawód asystenta rodziny w procesie profesjonalizacji*, Toruń 2013.
- Kuźnik M., Kuźnik D., *Pomocna dłoń. Interwencja kryzysowa w praktyce*, Częstochowa 2009.
- Kuźnik M., *Szanse i ograniczenia modeli pracy asystenta rodziny*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, 2016, z. 1, s. 198–211.
- Oficjalne konto Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Asystentów Rodziny w mediach społecznościowych, [on-line:] <https://www.facebook.com/stowarzyszenie-asystentow>.
- Policjanci Wydziału Kryminalnego oświęcimskiej Komendy Policji prowadzą postępowanie wobec 47-letniej mieszkanki gminy Oświęcim, która nietrzeźwa miała pod opieką dwoje swoich dzieci. Powyższe zaniebdanie ujawnił wizytujący rodzinę asystent rodziny*, [on-line:] <https://malopolska.policja.gov.pl/krk/aktualnosci/1407,Asystent-rodziny-oraz-policjanci-interweniowali-wobec-nietrzezwej-matki.html>.
- Standardy usług pomocy społecznej*, [on-line:] <http://ozrss.pl/wp-content/uploads/2015/04/Standardy-uslug-pomocy-spoecznej.pdf>.
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Dz.U. 2022.0.447.

Wypowiedź asystenta rodziny z warszawskiej Pragi, [on-line:] <https://www.rp.pl/prawo-rodzinne/art10988011-jak-pomaga-asystent-rodziny>.

Żukiewicz A., *Asystent rodzinny: profesja i pomoc. Odniesienia do etycznych aspektów ingerencji w życie rodzinne*, [w:] *Asystent rodzinny. Nowy zawód i nowa usługaw systemie wspierania rodzin. Od opieki i pomocy do wsparcia*, red. A. Żukiewicz, Kraków 2011, s. 9–26.